

Ο Ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός Δεκέλειας και οι πιθανές επιπτώσεις από τη λειτουργία του στο περιβάλλον και στην υγεία των κατοίκων της περιοχής.

*Της Ευαγγελίας Χριστοδούλου (B1) και της Ελένης Κυριάκου (B5)
Περιφερειακό Γυμνάσιο Ξυλοτύμβου - 2025-2026*

Οι ηλεκτροπαραγωγικοί σταθμοί είναι μεγάλες εγκαταστάσεις-εργοστάσια, όπου μετατρέπουν σχεδόν οποιαδήποτε μορφή ενέργειας όπως η χημική, φωτεινή, αιολική και πυρηνική σε ηλεκτρική. Το ηλεκτρικό ρεύμα μόλις παραχθεί, διοχετεύεται μέσω εναέριων καλωδίων υψηλής τάσης στο δίκτυο μεταφοράς.

Η ύπαρξη των εγκαταστάσεων αυτών είναι επιβεβλημένη, αφού η σύγχρονη εποχή απαιτεί τεράστιες ποσότητες ηλεκτρικής ενέργειας. Χωρίς αυτήν σχεδόν τίποτα δεν μπορεί να λειτουργήσει. Οποιαδήποτε παρατεταμένη διακοπή στην παροχή ηλεκτρισμού (blackout) οδηγεί, δυστυχώς, σήμερα σε χαοτική κατάσταση, αφού σχεδόν όλα τα ζωτικά συστήματα των κοινωνιών μας καταρρέουν.

Στην Κύπρο λειτουργούν αυτή τη στιγμή δύο θερμοηλεκτροπαραγωγικές μονάδες, μία σύγχρονη στην περιοχή Βασιλικό και μία μικρότερη και πετρελαιωμένη στην περιοχή Δεκέλειας. Και οι δύο βρίσκονται παραθαλάσσια και χρησιμοποιούν ένα από τα πιο ρυπογόνα ορυκτά καύσιμα πετρελαίου, το μαζούτ, απελευθερώνοντας τεράστιες ποσότητες καυσαερίων στην ατμόσφαιρα. Η χρήση του, φιλικότερου προς το περιβάλλον, φυσικού αερίου βρίσκεται σε αναμονή τα τελευταία είκοσι χρόνια!

Ο ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός της Δεκέλειας λειτούργησε για πρώτη φορά το 1952, αλλά η σημαντική του ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός πραγματοποιήθηκε από το 1982 έως το 1993. Στα χρόνια που πέρασαν, τα χωριά τα οποία γεινιάζουν με τον σταθμό αναπτύχθηκαν σε κατοικήσιμη έκταση λόγω κυρίως των χιλιάδων προσφύγων συμπατριωτών μας οι οποίοι εκδιώχθηκαν από τις πατρογονικές τους εστίες, μετά την κατοχή μέρους της πατρίδας μας από τα τουρκικά στρατεύματα το 1974. Ο σταθμός προσέφερε στην τοπική κοινωνία, εκτός από το ηλεκτρικό ρεύμα, πολλές θέσεις εργασίας με αρκετά ικανοποιητικές απολαβές. Επίσης, μέσω βοηθημάτων και χορηγιών, κυρίως από την Αρχή Ηλεκτρισμού Κύπρου (Α.Η.Κ.), υπήρχε η δυνατότητα σχεδιασμού, ανάπτυξης και υλοποίησης κοινωφελών έργων, ως αντισταθμιστικών μέτρων στην οικονομική υποβάθμιση της περιοχής που προκαλούσε η ύπαρξη του σταθμού, αλλά και ο κατευνασμός τυχών διαμαρτυριών για τις όποιες άλλες επιπτώσεις θα είχε η λειτουργία του.

Οι αντιδράσεις των κατοίκων της περιοχής γύρω από τον σταθμό της Δεκέλειας (Ορμήδεια, Προσφυγικός συνοικισμός ΑΗΚ, Ξυλοτύμβου και Ξυλοφάγου), έχουν ενταθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, παίρνοντας τη μορφή οργανωμένων διαμαρτυριών και πολιτικών πιέσεων. Σύμφωνα με τον κύριο Δ.Δ., επικεφαλής των οργανωμένων διαμαρτυρόμενων κατοίκων της περιοχής, οι κύριοι άξονες των αντιδράσεων είναι οι εξής:

1. Επιπτώσεις στην Υγεία και Ρύπανση του περιβάλλοντος

Οι κάτοικοι εκφράζουν έντονη ανησυχία για τη συνεχή έκθεση σε τοξικούς ρύπους από τα φουγάρα του σταθμού, οι οποίοι μεταφέρονται μέσω της θαλάσσιας αύρας που φυσά κατά τη διάρκεια της μέρας με αποτέλεσμα να βρίσκονται εκτεθειμένοι σε αυτούς, αφού λόγω των εργασιών τους, βρίσκονται υποχρεωτικά έξω στο περιβάλλον. Μεγάλη αγωνία εκφράζουν επίσης για τους μαθητές των σχολείων της περιοχής, όπως είναι και το δικό μας σχολείο που είναι και το πλησιέστερο στον σταθμό. Έτσι, σύμφωνα με τους διαμαρτυρόμενους, τα τελευταία χρόνια έχουν καταγραφεί αυξημένα κρούσματα ασθενειών, όπως καρκίνου και αναπνευστικών προβλημάτων, τα οποία αποδίδονται κυρίως στη λειτουργία των πεπαλαιωμένων μονάδων. Αναφορές γίνονται επίσης και για την επίδραση της αυξημένης ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας στο περιβάλλον των μηχανών και στις γραμμές μεταφοράς υψηλής τάσης αλλά και για ισχυρισμούς που αφορούν διαρροές τοξικών αποβλήτων και ψυκτικών ουσιών μετασχηματιστών χωρίς όμως αυτά να επιβεβαιώνονται από κάποια επίσημη αρχή. Εκτός από την υγεία, οι κάτοικοι έχουν γίνει πολλές φορές μάρτυρες περιπτώσεων οικολογικής καταστροφής των παρακείμενων με τον σταθμό ακτών, αλλά και της θαλάσσιας βιοποικιλότητας της περιοχής, λόγω ρύπανσης από διαρροή προϊόντων πετρελαίου. Αυτά προέρχονται από τα δεξαμενόπλοια που αγκυροβολούν στη θαλάσσια περιοχή Δεκέλειας και τα οποία μεταφέρουν καύσιμα προς τις δεξαμενές του σταθμού, μέσω υποθαλάσσιων αγωγών. Αξίζει να αναφερθεί ότι, υπό την πίεση των κατοίκων προς το αρμόδιο Υπουργείο Υγείας και με κρατική χρηματοδότηση, το 2025 ξεκίνησαν οι διαδικασίες για την εκπόνηση μιας εμπειριστατωμένης επιστημονικής μελέτης από πανεπιστημιακά ιδρύματα, προκειμένου να καταγραφούν οι πραγματικές επιπτώσεις στην ποιότητα ζωής και την υγεία των πολιτών.

2. Παρατάσεις και πεπαλαιωμένες εγκαταστάσεις παραγωγής

Ένα από τα μεγαλύτερα παράπονα των τοπικών αρχών είναι οι συνεχείς παρατάσεις που δίνονται στη λειτουργία των ρυπογόνων ατμοστροβίλων.

- Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε ζητήσει τον τερματισμό τους, η Κύπρος έχει λάβει διαδοχικές εξαιρέσεις για λόγους ενεργειακής ασφάλειας, με την τελευταία να εκτείνεται έως το 2029.
- Οι κάτοικοι θεωρούν ότι οι καθυστερήσεις στην έλευση του φυσικού αερίου τους καθιστούν "ομήρους" μιας παρωχημένης και επικίνδυνης τεχνολογίας.

3. Αιτήματα για αύξηση των αντισταθμιστικών μέτρων

Οι κοινότητες διεκδικούν έμπρακτη στήριξη από το κράτος αλλά και την ίδια την ΑΗΚ ως αποζημίωση για την επιβάρυνση που υφίστανται όπως:

- Οικονομική αποζημίωση: υπάρχει συνεχής πίεση προς τη Βουλή των αντιπροσώπων για την καταβολή ετήσιων κονδυλίων, ως αντισταθμιστικά έργα στις επηρεαζόμενες κοινότητες αλλά και

- Ελαφρύνσεις στους λογαριασμούς: έχει κατατεθεί πρόταση για εξαίρεση των κατοίκων της περιοχής από το "τέλος ρύπων" που πληρώνουν όλοι οι καταναλωτές στους λογαριασμούς της ΑΗΚ, καθώς θεωρούν άδικο να πληρώνουν για τη ρύπανση που οι ίδιοι αναπνέουν και υποφέρουν.

4. Κινητοποιήσεις

- Εκδηλώσεις διαμαρτυρίας: τον Φεβρουάριο του 2025 και στις αρχές του 2026 πραγματοποιήθηκαν ειρηνικές διαμαρτυρίες έξω από τον σταθμό, με τους κατοίκους να ζητούν την άμεση αναβάθμιση του σταθμού με νέες, αντιρρυπαντικές μονάδες που θα μπορούν να λειτουργήσουν με φυσικό αέριο.
- Τον Φεβρουάριο του 2026, το θέμα απασχόλησε ξανά τη Βουλή κατά τη συζήτηση του προϋπολογισμού της ΑΗΚ, με βουλευτές να χαρακτηρίζουν την κατάσταση στη Δεκέλεια ως "περιβαλλοντικό έγκλημα" και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των περιοίκων.

Συμπερασματικά, ο ηλεκτροπαραγωγικός σταθμός Δεκέλειας, παρότι συμβάλλει σημαντικά στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών του τόπου μας, είναι δηλαδή, όπως μας ανέφεραν οι αρμόδιοι «αναγκαίο κακό», φαίνεται να έχει σημαντικές περιβαλλοντικές και υγειονομικές επιπτώσεις. Αναμένοντας τα επιστημονικά συμπεράσματα των ερευνών που έχουν αρχίσει, η πολιτεία και οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν να λάβουν επιπλέον ουσιαστικά μέτρα για τη μείωση της ρύπανσης και την προστασία των κατοίκων. Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να συμβαδίζει με τον σεβασμό τόσο προς τον ίδιο τον άνθρωπο όσο και στο φυσικό περιβάλλον το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής μας.

Από εμάς τα παιδιά, που δεν έχουμε ακόμα ρόλο εκτελεστικό στην πολιτεία μας, αλλά έχουμε, στο πλαίσιο της ενεργούς πολιτότητας, δημοκρατικό λόγο και άποψη, είναι σημαντικό να στείλουμε το μήνυμα ότι στα «αναγκαία κακά» της σύγχρονης μας ζωής, επιβάλλεται να αγωνιζόμαστε για ολοκληρωμένες λύσεις περισσότερο φιλικές προς τον πλανήτη (π.χ. αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) και τουλάχιστον, να είμαστε προμηθείς και όχι επιμηθείς, αφού τις περισσότερες φορές η περιβαλλοντική καταστροφή είναι μη αναστρέψιμη.

Ηλεκτροπαραγωγός σταθμός Δεκέλειας ΑΗΚ

Ειρηνική διαμαρτυρία των κατοίκων των περιοχών οι οποίοι επηρεάζονται από τη λειτουργία του σταθμού

Πηγές:

- <https://www.alphanews.live/cyprus/zitoun-sygkekrimeno-chronodiagramma-gia-to-kleisimo-tou-ilektroparagogou-stathmou-sti-dekeleia/>
- <https://www.eac.com.cy/EN/RegulatedActivities/Generation/DekeliaPowerStation/Pages/default.aspx>
- <https://www.philenews.com/kipros/koinonia/article/1675898/liftingk-e180-ekat-ston-stathmo-tis-aik-stin-dekelia-stochos-i-miosi-tou-koustous-revmatos/>
- Συνέντευξη από εκπρόσωπο της κοινότητας Ορμήδειας και επικεφαλής των οργανωμένων διαμαρτυρόμενων κατοίκων της περιοχής